

NACRT

Na osnovu člana 8a stav 2 Zakona o sredstvima za zaštitu bilja ("Službeni list CG", br. 51/08 i 18/14), Vlada Crne Gore na sjednici od _____ 2021. godine, donijela je

NACIONALNI PLAN ZA ODRŽIVU UPOTREBU SREDSTAVA ZA ZAŠTITU BILJA ZA PERIOD OD 2021. DO 2026. GODINE*

Maj 2021. godine

SADRŽAJ

UVOD.....	4
1. INSTITUCIONALNI OKVIR	5
1.1. ADMINISTRACIJA	5
1.2. INSPEKCIJA	5
1.3. LABORATORIJE I NAUČNO-NASTAVNE USTANOVE	5
1.4. SARADNJA SA DRUGIM MINISTARSTVIMA I ORGANIMA UPRAVE, NVO I MEDIJIMA	5
1.4.1. MINISTARSTVA	5
1.4.2. ORGANI UPRAVE	6
1.4.3. NVO.....	6
1.4.4. MEDIJI.....	6
2. OPŠTI I POSEBNI CILJEVI NACIONALNOG PLANA.....	6
3. INDIKATORI RIZIKA	8
3.1. INDIKATORI RIZIKA CRNE GORE.....	8
3.2. INDIKATORI RIZIKA EU	9
3.2.1. HARMONIZOVANI INDIKATOR RIZIKA br. 1	9
3.2.2. HARMONIZOVANI INDIKATOR RIZIKA br. 2	11
4. STATISTIČKI PODACI.....	12
4.1. OPŠTI STATISTIČKI PODACI ZA CRNU GORU	12
4.2. PODACI O POLJOPRIVREDNOM ZEMLJIŠTU	12
4.3. PODACI O UPOTREBI PESTICIDA	13
4.4. PODACI O UVOZU PESTICIDA.....	14
5. AKCIONI PLAN ZA POSTIZANJE CILJEVA NACIONALNOG PLANA	16

SKRAĆENICE

FAO	Organizacija za hranu i poljoprivredu Unjedinjenih Nacija/ The Food and Agriculture Organization of the United Nations
EU	Evropska unija/European Union
CAP	Zajednička poljoprivredna politika/Common Agricultural Policy
IPM	Integralna zaštita bilja/Integrated pest management
CETI	Centar za ekotoksikološka ispitivanja
IJZ	Institut za javno zdravlje
NVO	Non-governmental organization/ ne vladine organizacija
EK	Evropska komisija/ European Commission
MEPPU	Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma
UBHVFP	Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove
MPŠV	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede
MZ	Ministarstvo zdravlja
BF	Biotehnički fakultet
UPC	Uprava prihoda i carina

UVOD

Nacionalni plan za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja od 2021. do 2026. godine (u daljem tekstu: Nacionalni plan) je plan koji unaprjeđuje prethodni i koji će u narednom petogodišnjem periodu obezbijediti da se štetno djelovanje sredstava za zaštitu bilja na zdravlje ljudi svede na najmanju moguću mjeru, da se negativni uticaj na životnu sredinu svede na prihvatljiv nivo i da se ovi proizvodi koriste na održiv način. Svjesni činjenice da je savremenu biljnu proizvodnju (hrane i hrane za životinje), nemoguće zamisliti bez upotrebe sredstava za zaštitu bilja (u daljem tekstu: pesticidi). Pesticidi su neophodni za postizanje generalnih ciljeva poljoprivredne politike: proizvodnja dovoljnih količina bezbjedne hrane i hrane za životinje po konkurentnoj cijeni što omogućuje ekonomsku stabilnost poljoprivrednika i države.

Po procjeni FAO-a¹ do 40% usjeva koji treba da se koriste kao hrana ili hrana za životinje izgubi se svake godine zbog štetnih organizama bilja što je direktan trošak u globalnoj ekonomiji oko 220 billiona \$. Sve ovo potvrđuje nužnost kontrolisanja štetnih organizama kako bi se izbjegli ekonomski gubici, ali i nužnost kontrole upotrebe pesticida radi izbjegavanja štetnih efekata. U 2020. Međunarodnoj godini zdravlja bilja FAO je izjavio da možemo spriječiti štetne organizme bilja i da se protiv njih treba boriti na ekološki prihvatljive načine poput primjene integralne zaštite bilja.

Integralna zaštita bilja je racionalna upotreba kombinacije bioloških, biotehnoških, hemijskih i drugih mjera za uzgoj bilja, pri čemu se upotreba pesticida ograničava na određeni minimum neophodan za održavanje populacije štetnih organizama na nivou ispod onog koji bi izazvao ekonomski neprihvatljivu štetu ili gubitak. Ovaj pristup kombinuje različite strategije upravljanja i praksi za uzgoj zdravih usjeva uz minimalnu upotrebu pesticida. Izbjegavanjem upotrebe pesticida u kontroli štetnih organizama štiti se ne samo životna sredina, nego se štite oprašivači (pčele, bumbari i drugi insekti), prirodni neprijatelji štetnih organizama bilja, kao i ljudi i životinje koji zavise od biljaka. Smanjenju upotrebe pesticida naročiti doprinos će dati uspostavljanje sistema izvještajno-prognoznih poslova radi blagovremenog upozoravanja držaoca bilja o pojavi štetnih organizama i davanja preporuka za njihovo suzbijanje.

EU od 2009. godine, od usvajanja Direktive 2009/128/EC o održivoj upotrebi pesticida, sa državama članicama koje su usvojile i realizovale nacionalne programe za održivu upotrebu pesticida, uspjela je da ostvari postavljene ciljeve u periodu od 10 godina. Dodatno, u reformi CAP-a 2013. godine, IPM postaje obavezujuća za proizvođače. Crna Gora je prvi Nacionalni plan za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja usvojila 2016. godine i objavljen u "Sl. listu CG", broj 57/2016. U periodu obuhvaćenim planom, sprovedene su i realizovane planirane aktivnosti, a realizacija je izvještavana na godišnjem nivou.

Glavni cilj poljoprivredne politike Crne Gore je unaprjeđenje konkurentnosti poljoprivredne proizvodnje, poboljšanje uslova života u ruralnim područjima i održivo korišćenje raspoloživih resursa. Osnovne prepreke za jačanje konkurentnosti sektora proizvodnje hrane u Crnoj Gori su niska produktivnost po jedinici površine, nepovoljna starosna struktura u ruralnim područjima, nerazvijena ruralna infrastruktura, kao i nepostojanje adekvatnog oblika udruživanja poljoprivrednih proizvođača u većini sektora poljoprivredne proizvodnje. Prioritetna reformska Mjera 2. je Podrška investicijama u sektoru proizvodnje hrane u cilju jačanja konkurentnosti, koja kroz Komponentu 1, u cilju dostizanja standarda EU, definiše kao cilj unaprjeđenje standarda bezbjednosti hrane, zdravlja i dobrobiti životinja i zdravlja bilja. Crna Gora od 2021. godine Agrobudžetom takođe uvodi " *cross-compliance*" odnosno ukrštanje obaveze praćenja upotrebe pesticida na gazdinstvu sa pristupačnim sredstvima u Agrobudžetu. Za razliku od većine zagađujućih materija koje se u radnu i životnu sredinu unose bez određenog cilja, pesticidi se unose sa namjerom da pomognu čovjeku povećanjem prinosa suzbijanjem štetnih organizama pri čemu je uticaj pesticida na životnu sredinu složen i raznovrstan. S druge strane, prestanak upotrebe pesticida dovodi do velikih ekonomskih gubitaka.

---

¹ <http://www.fao.org/plant-health-2020/about/en/>

1. INSTITUCIONALNI OKVIR

U skladu sa Zakonom o sredstvima za zaštitu bilja ("Službeni list CG", br. 51/08 i 18/14) i Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave ("Službeni list CG" br. 118/20, 121/20, 1/21. 2/21, 29/21, 34/21 41/21) institucionalni okvir za sprovođenje Nacionalnog plana čine:

1.1. ADMINISTRACIJA

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede
Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove
Sektor za fitosanitarne poslove
Odsjek za sredstva za zaštitu bilja
Odsjek za zdravstvenu zaštitu bilja

1.2. INSPEKCIJA

Fitosanitarna inspekcija
Veterinarska inspekcija
Inspekcija za hranu

1.3. LABORATORIJE I NAUČNO-NASTAVNE USTANOVE

Centar za ekotoksikološka ispitivanja
Institut za javno zdravlje
Biotehnički fakultet
Fakultet za biologiju

1.4. SARADNJA SA DRUGIM MINISTARSTVIMA, ORGANIMA UPRAVE, NVO I MEDIJIMA

1.4.1. MINISTARSTVA

- 1. MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE:**
  - 1.1. Direktorat za vodoprivredu**
    - 1.1.1. Direkcija za upravljanje vodama;
    - 1.1.2. Direkcija za monitoring i evaluaciju;
  - 1.2. Direktorat za poljoprivredu**
    - 1.2.1. Direkcija za savjetodavne poslove u oblasti biljne proizvodnje;
- 2. MINISTARSTVO EKONOMSKOG RAZVOJA:**
  - 2.1. Direktorat za rad i zapošljavanje**
    - 2.1.1. Direkcija za poslove zaštite i zdravlja na radu;
- 3. MINISTARSTVO JAVNE UPRAVE, DIGITALNOG DRUŠTVA I MEDIJA:**
  - 3.1. Direktorat za digitalizaciju i E-servise**
    - 3.1.1. Odsjek za portale i servise;

- 3.1.2. Odsjek za razvoj dijeljenih sistema i razmjenu podataka sa drugim sistemima;
- 3.2. **Direktorat za medije**

4. **MINISTARSTVO ZDRAVLJA**

- 4.1. **Direkcija za javno zdravlje**

5. **MINISTARSTVO EKOLOGIJE, PROSTORNOG PLANIRANJA I URBANIZMA**

5.1. **Direktorat za ekologiju**

- 5.1.1. **Direkcija za vazduh, vodu i zemljište**
- 5.1.2. **Direkcija za upravljanje otpadom i komunalne usluge**
  - 5.1.2.1. **Odsjek za upravljanje otpadom**
- 5.1.3. **Direkcija za kontrolu zagađenja i upravljanje hemikalijama**

5.2. **Direktorat za prirodu**

1.4.2. **ORGANI UPRAVE**

Uprava prihoda i carina

Uprava za statistiku

Uprava za vode

Agencija za zaštitu prirode i životne sredine

Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju

Zavod za metrologiju

1.4.3. **NVO**

1.4.4. **MEDIJI**

2. **OPŠTI I POSEBNI CILJEVI NACIONALNOG PLANA**

Ciljevi Nacionalnog plana su definisani na način da se postigne održiva upotreba sredstava za zaštitu bilja kroz smanjenje negativnog uticaja sredstava za zaštitu bilja, odnosno smanjenje rizika po zdravlje ljudi i životnu sredinu uz promovisanje integralnih i drugih nehemijskih mjera suzbijanja štetnih organizama odnosno alternativnih pristupa i tehnika kako bi se smanjila zavisnost od upotrebe pesticida.

Pri definisanju opštih ciljeva i daljom razradom kroz definisanje posebnih ciljeva uz planiranje aktivnosti i nosioca aktivnosti vodilo se računa o zdravstvenim, socijalnim, ekonomskim i ekološkim efektima i nacionalnim, regionalnim i lokalnim uslovima, kao i o odredbama iz propisa koji uređuju vode, zaštitu prirode i otpad i drugim aktivnostima kod kojih pesticidi imaju indirektan uticaj kao što su: vode, očuvanje divljih ptica, prirodnih staništa i divlje faune i flore i slično.

Definisani opšti i posebni ciljevi:

1. **U PROMETU I UPOTREBI U CRNOJ GORI SAMO REGISTROVANI PESTICIDI**

- 1.1. registracija što većeg broja pesticida;
- 1.2. javnost upoznata sa registrovanim pesticidima;
- 1.3. pojednostavljenje procedura za uvoz pesticida;

2. **UNAPRJEĐENI USLOVI ZA PROMET PESTICIDA**

- 2.1. unaprjeđenje uslova za promet pesticida - uvoz;
- 2.2. unaprjeđenje uslova za promet pesticida - na veliko;
- 2.3. unaprjeđenje uslova za promet pesticida - na malo;
- 2.4. unaprjeđenje profesionalnih savjeta prilikom kupovine pesticida - promet pesticida na malo;

- 2.5. unaprjeđenje javno dostupnih informacija o registrovanim pesticidima;
- 3. EDUKOVANA ADMINISTRACIJA, INSPEKTORI, DISTRIBUTERI, SAVJETODAVACI I LICA KOJA KORISTE PESTICIDE**
- 3.1. edukovana administracija i inspektori,
3.2. edukovani distributeri i savjetodavaci;
3.3. edukovana lica koja koriste pesticide;
- 4. USPOSTAVLJENI I UNAPRJEĐEN SISTEM ZA UREĐAJE ZA PRIMJENU PESTICIDA**
- 4.1. unaprjeđenje profesionalnih savjeta prilikom kupovine uređaja za primjenu pesticida;
4.2. uspostavljanje i unaprjeđenje sistema redovnih pregleda uređaja za primjenu pesticida;
4.3. uspostavljanje i unaprjeđenje sistema službenih kontrola za uređaje za primjenu pesticida;
4.4. edukovana lica koja koriste uređaje za primjenu pesticida;
- 5. PROMOVISANJE I PRIMJENA NAČELA INTEGRALNE ZAŠTITE BILJA I NAČELA DOBRE POLJOPRIVREDNE PRAKSE**
- 5.1. smanjenje upotrebe pesticida;
5.2. promovisanje i primjena načela dobre poljoprivredne prakse;
5.3. promovisanje i primjena načela integralne zaštite bilja;
5.4. usvajanje, promovisanje i primjena posebnih vodiča za integralnu zaštitu bilja;
- 6. USPOSTAVLJENI USLOVI ZA PRIMJENU PESTICIDA NA OSNOVU PROGNOZE POJAVE ŠTETNIH ORGANIZAMA**
- 6.1. formiranje izvještajno-prognozne službe;
6.2. primjena pesticida na osnovu prognoze pojave štetnih organizama, na osnovu podataka na praćenja;
- 7. SMANJENJE NEGATIVNOG UTICAJA PESTICIDA ODNOSNO SMANJENJE RIZIKA PO ZDRAVLJE LJUDI**
- 7.1. unaprjeđenje zaštite zdravlja ljudi kroz pravilnu upotrebu pesticida;
7.2. uspostavljanje i unaprjeđenje sistema za upravljanje otpadom nastalim upotrebom pesticida;
7.3. uspostavljanje i unaprjeđenje sistema službenih kontrola za upotrebu pesticida za poljoprivredne i nepoljoprivredne svrhe;
7.4. unaprjeđenje sistema monitoringa rezidua pesticida u hrani;
7.5. uspostavljanje i unaprjeđenje sistema monitoringa uticaja sredstava za zaštitu bilja na zdravlje lica koja ih koriste;
- 8. SMANJENJE PRISUSTVA I NIVOVA PESTICIDA ODNOSNO SMANJENJE RIZIKA PO ŽIVOTNU SREDINU**
- 8.1. unaprjeđenje zaštite životne sredine kroz pravilnu upotrebu pesticida;
8.2. unaprjeđenje sistema za upravljanje otpadom nastalim upotrebom pesticida;
8.3. unaprjeđenje zaštite životne sredine kroz uspostavljanje i unaprjeđenje sistema službenih kontrola za upotrebu pesticida za poljoprivredne i nepoljoprivredne svrhe;
8.4. unaprjeđenje zaštite životne sredine kroz uspostavljanje monitoringa uticaja pesticida na određene neciljane organizme: pčele;
8.5. unaprjeđenje zaštite životne sredine kroz uspostavljanje monitoringa uticaja pesticida na određene neciljane organizme: ptice i ribe;
8.6. unaprjeđenje sistema monitoringa rezidua pesticida u životnoj sredini;
- 9. SMANJENJE NEGATIVNOG UTICAJA OPASNOG OTPADA KOJI NASTAJE UPOTREBOM PESTICIDA NA ŽIVOTNU SREDINU**

- 9.1. unaprjeđenje zaštite životne sredine kroz pravilno odlaganje otpada nastalog od upotrebe pesticida;
- 9.2. unaprjeđenje zaštite životne sredine odnosno površinskih i podzemnih voda kroz pravilno postupanje sa otpadom koji nastaje upotrebom pesticida;
- 9.3. unaprjeđenje zaštite životne sredine kroz pravilno postupanje sa pesticidima isteklog roka upotrebe;
- 9.4. unaprjeđenje zaštite životne sredine kroz uspostavljanje i unaprjeđenje sistema službenih kontrola za otpad koji nastaje upotrebom pesticida;
- 9.5. uspostavljanje monitoringa uticaja opasnog otpada, od upotrebe pesticida, na životnu sredinu;

10. UNAPRJEĐENJE KVALITETA POSTUPKA PRIKUPLJANJA I OBRADJE PODATAKA O PESTICIDIMA

- 10.1. unaprjeđenje vođenja evidencija o stanju i prodaji pesticida;
- 10.2. uspostavljanje sistema za evidentiranje prometa i upotrebu pesticida;
- 10.3. unaprjeđenje izvještavanja;

11. UNAPRJEĐENJE INFORMISANOSTI JAVNOSTI

- 11.1. dostupnosti informacija o pesticidima široj javnosti;
- 11.2. dostupnosti informacija u vezi sa rizicima povezanim sa upotrebom pesticida;
- 11.3. informisanost javnosti o rizicima od hrane koja sadrži rezidue pesticida;
- 11.4. informisanost držaoca pčela o rizicima povezanim sa upotrebom pesticida;

12. JAČANJE ADMINISTRATIVNIH, INSPEKCIJSKIH I LABORATORIJSKIH KAPACITETA

- 12.1. jačanje procjene i analize rizika od pesticida;
- 12.2. jačanje administrativnih i inspeksijskih kapaciteta uprave;
- 12.3. jačanje kapaciteta laboratorija;

3. INDIKATORI RIZIKA

Za potrebe procjene uspješnosti Nacionalnog plana radi smanjenja rizika od pesticida na životnu sredinu i zdravlje ljudi i životinja, za praćenje uspješnosti postizanja opštih i posebnih ciljeva, za upravljanje rizikom na nacionalnom nivou, kao i za potrebe obrade podataka i izvještavanja koriste se indikatori rizika.

Indikatori rizika su rezultati proračuna koji se primjenjuje prilikom procjene rizika od pesticida na zdravlje ljudi i/ili na životnu sredinu.

3.1. INDIKATORI RIZIKA CRNE GORE

Tabela 1: Indikatori rizika za mjerenje postizanja opštih i posebnih ciljeva Nacionalnog plana Crne Gore² u skladu sa Zakonom o sredstvima za zaštitu bilja

Glavni indikatori	Opis indikatora
1. Količina pesticida prodana krajnjem korisniku (kg)	Prodane količine mogu se pratiti radi utvrđivanja određenih grupa aktivnih supstanci, s obzirom na njihova svojstva i veći rizik za životnu sredinu i zdravlje ljudi i životinja, naročito za one koji sadrže supstance koje su kandidati za supstituciju.
2. Količina upotrijebljenih aktivnih supstanci (kg/ha) ³	EU Harmonizovani indikator rizika br. 1 izračunava se na

² uključuju dva EU harmonizovana indikatora;

³ Primjenjena količina aktivnih supstanci izuzetno je važan pokazatelj na osnovu kojeg se mogu planirati određene mjere za smanjenje rizika po zdravlje ljudi, životinja i životnu sredinu i mjere za smanjenje otpornosti određenih štetnih organizama na određene grupe pesticida;

	osnovu kategorizacije odobrenih aktivnih supstanci u 4 grupe i 7 kategorija navedenih u Tabeli 1 tačka 2.2.1 ovog plana (Direktiva 1107/2009).
3. Broj izdatih vanrednih dozvola	EU Harmonizovani indikator rizika br. 2 izračunava se na osnovu broja izdatih vanrednih dozvola za sredstva za zaštitu bilja Tabela 2 tačka 2.2.2 ovog plana (Direktiva 1107/2009).
4. Broj profesionalnih korisnika pesticida	Profesionalni korisnici pesticida moraju da završe program obuke u skladu sa zahtjevima Zakona o sredstvima za zaštitu bilja odnosno da posjeduju legitimaciju za profesionalno korišćenje sredstava za zaštitu bilja.
5. Broj distributera i lica odgovornih za nabavku, promet, smještaj, čuvanje i izdavanje sredstava za zaštitu bilja	Distributeri i lica odgovorna za nabavku, promet, smještaj, čuvanje i izdavanje sredstava za zaštitu bilja moraju da imaju završene specijalističke studije, odnosno poljoprivredni fakultet (smjer - zaštite bilja), odnosno specijalističke studije ili poljoprivredni fakultet (smjer biljne proizvodnje) i završen specijalistički kurs za sredstva za zaštitu bilja u skladu sa Zakonom o sredstvima za zaštitu bilja.
6. Procenat neusklađenih uzoraka hrane	Broj uzoraka sa utvrđenim reziduama pesticida iznad propisanih MRL za hranu u odnosu na broj ispitanih uzoraka.
7. Procenat neusklađenih uzoraka podzemnih voda	Broj uzoraka u kojima su otkriveni zagađivači: pesticidi, u poređenju sa uzorcima (u monitoringu podzemnih voda) koji ne ispunjavaju propisane zahtjeve.
8. Procenat neusklađenih uzoraka površinskih voda	Broj uzoraka u kojima su otkriveni zagađivači: pesticidi, u poređenju sa uzorcima (u monitoringu površinskih voda) koji ne ispunjavaju propisane zahtjeve.
9. Procenat neusklađenih uzoraka vode za piće	Broj uzoraka u kojima su otkriveni zagađivači: pesticidi, u poređenju sa uzorcima (monitoring vode za piće) koji ne ispunjavaju propisane zahtjeve.
10. Broj testiranih mašina za prskanje godišnje	Broj tehničkih pregleda i ispitivanja mašina za upotrebu pesticida.
11. Broj izdatih vanrednih dozvola	Broj vanrednih dozvola na period koji nije duži od 120 dana za ograničenu i kontrolisanu upotrebu.

Informacije o rezultatima i uspješnosti u smanjenju rizika od upotrebe pesticida na životnu sredinu, zdravlje ljudi i životinja objavljuju se na internet stranicama Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede (u daljem tekstu: Ministarstvo poljoprivrede) i Uprave i sastavni su dio godišnjeg izvještaja o realizaciji.

3.2. INDIKATORI RIZIKA EU

3.2.1. HARMONIZOVANI INDIKATOR RIZIKA br. 1

1. Ovaj indikator se **zasniva na statistici količina aktivnih supstanci** koje se stavljaju na tržište u sredstvima za zaštitu bilja u skladu sa Uredbom (EZ) br. 1107/2009, a koja se dostavlja EK (Eurostatu) u skladu sa Prilogom I (Statistika o stavljanju u prometu pesticida) Uredbe (EZ) br. 1185/2009. Ti podaci su kategorisani u 4 grupe, koje su podeljene u 7 kategorija.⁴

2. Za izračunavanje Harmonizovanog indikatora rizika br. 1 primenjuju se sljedeća opšta pravila:

- (a) harmonizovani indikator rizika br. 1 izračunava se na osnovu kategorizacije aktivnih supstanci u 4 grupe i 7 kategorija utvrđenih u Tabeli 1;
- (b) aktivne supstance iz Grupe 1 (kategorije A i B) navedene u Dijelu D⁵ Priloga Implementacione Uredbe Komisije (EU) br. 540/2011⁶;

⁴ Harmonizovani indikator rizika zasnovan na opasnosti na osnovu količina aktivnih supstanci stavljenih na tržište u sredstvima za zaštitu bilja u skladu sa Uredbom (EZ) br. 1107/2009.

⁵ Aktivne supstance niskog rizika;

- (c) aktivne supstance iz Grupe 2 (kategorije C i D) navedene u Dijelu A⁷ i B⁸ Priloga Implementacione Uredbe (EU) br. 540/2011;
- (d) aktivne supstance iz Grupe 3 (kategorije E i F) navedene u Dijelu E⁹ Priloga Implementacione Uredbe (EU) br. 540/2011;
- (e) aktivne supstance iz Grupe 4 (kategorija G) su one koje nijesu odobrene u skladu sa Uredbom (EZ) br. 1107/2009 i nijesu navedene u Prilogu Implementacione Uredbe (EU) br. 540/2011;
- (f) primenjuju se ponderi u redu (vi) u Tabeli 1.

3. Harmonizovani indikator rizika br. 1 izračunava se množenjem godišnjih količina aktivnih supstanci stavljenih na tržište za svaku grupu iz Tabele 1 sa odgovarajućim ponderom opasnosti navedenim u redu (vi), praćeno objedinjavanjem rezultata ovih proračuna.

4. Količine aktivnih supstanci stavljenih na tržište za grupe i kategorije računaju u skladu sa Tabelom 1.

Tabela 1: Kategorizacija aktivnih supstanci i ponderi opasnosti u svrhu izračunavanja Harmonizovanog indikatora rizika broj 1

Red	GRUPE						
	1		2		3		4
(i)	Aktivne supstance niskog rizika odobrene ili se smatraju odobrenim u skladu sa članom 22 Uredbe (EZ) br. 1107/2009 i koje su navedene u dijelu D Priloga Implementacione Uredbe (EU) br. 540/2011		Aktivne supstance odobrene ili se smatraju odobrenim u skladu sa Uredbom (EZ) br. 1107/2009, a ne spadaju u druge kategorije, a navedene su u djelovima A i B Priloga Implementacione Uredbe (EU) br. 540/2011		Aktivne supstance odobrene ili se smatraju odobrenim u skladu sa članom 24 Uredbe (EZ) br. 1107/2009, koje su kandidati za zamjenu i navedene su u Dijelu E Priloga Implementacione Uredbe (EU) br. 540/2011		Aktivne supstance koje nijesu odobrene u skladu sa Uredbom (EZ) br. 1107/2009, pa nijesu navedene u Prilogu Implementacione uredbe (EU) br. 540/2011
(ii)	Kategorije						
(iii)	A	B	C	D	E	F	G
(iv)	Mikroorganizmi	Hemijske aktivne supstance	Mikroorganizmi	Hemijski aktivne supstance	koje nijesu klasifikovane kao: Kancerogena kategorija 1A ili 1B i / ili Otrovno za reprodukciju kategoriju 1A ili 1B i / ili Endokrini poremećaji (<i>Endocrine disruptors</i>)	koje su klasifikovane kao: Kancerogena kategorija 1A ili 1B i / ili Otrovno za reprodukciju kategoriju 1A ili 1B i / ili Endokrini poremećaji (<i>Endocrine disruptors</i>) gdje je izloženost ljudi zanemarljiva	
(v)	Ponderi opasnosti koji se primenjuju na količine aktivnih supstanci koje se stavljaju na tržište u sredstva za zaštitu bilja odobrene u skladu sa Uredbom (EZ) br. 1107/2009						
(vi)	1		8		16		64

⁶ Commission Implementing Regulation (EU) No 540/2011 of 25 May 2011 implementing Regulation (EC) No 1107/2009 of the European Parliament and of the Council as regards the list of approved active substances.

⁷ Aktivne supstance koje se smatraju odobrenima;

⁸ Odobrene aktivne supstance;

⁹ Kandidati za zamjenu;

5. Osnovna vrijednost za Harmonizovani indikator rizika broj 1 utvrđuje se na 100 i jednaka je prosječnom rezultatu prethodno navedenog proračuna za period 2011-2013.

6. Rezultat Harmonizovanog indikatora rizika broj 1 izražava se pozivanjem na osnovnu vrijednost.

7. Države članice i Komisija izračunavaju i objavljuju Harmonizovani pokazatelj rizika br. 1 u skladu sa članom 15 (2) i 15 (4) Direktive 2009/128/EC za svaku kalendarsku godinu, a najkasnije 20 mjeseci nakon završetka godine za koju se izračunava Harmonizovani indikator rizika br. 1.

3.2.2. HARMONIZOVANI INDIKATOR RIZIKA br. 2

1. Ovaj indikator se zasniva **na broju izdatih vanrednih dozvola za sredstva za zaštitu bilja** u skladu sa članom 53 Uredbe (EZ) br. 1107/2009, a koja se dostavlja EK u skladu sa članom 53 stav 1. Ti podaci su kategorisani u 4 grupe, koje su podijeljene u 7 kategorija.

2. Za izračunavanje Harmonizovanog indikatora rizika br. 2 primenjuju se sljedeća opšta pravila:

(a) harmonizovani indikator rizika br. 2 zasniva na broju izdatih vanrednih dozvola za sredstva za zaštitu bilja u skladu sa članom 53 Uredbe (EZ) br. 1107/2009, i izračunava se na osnovu kategorizacije aktivnih supstanci u 4 grupe i 7 kategorija utvrđenih u Tabeli 2;

(b) aktivne supstance iz Grupe 1 (kategorije A i B) navedene su u Dijelu D Priloga Implementacione Uredbe Komisije (EU) br. 540/2011¹⁰;

(c) aktivne supstance iz Grupe 2 (kategorije C i D) navedene su u Dijelu A i B Priloga Implementacione Uredbe (EU) br. 540/2011;

(d) aktivne supstance iz Grupe 3 (kategorije E i F) navedene su u Dijelu E Priloga Implementacione Uredbe (EU) br. 540/2011;

(e) aktivne supstance iz Grupe 4 (kategorija G) su one koje nijesu odobrene u skladu sa Uredbom (EZ) br. 1107/2009 i nijesu navedene u Prilogu Implementacione Uredbe (EU) br. 540/2011;

(f) primenjuju se ponderi u redu (vi) u Tabeli 2.

3. Harmonizovani indikator rizika br. 2 izračunava se množenjem broja izdatih vanrednih dozvola za sredstva za zaštitu bilja u skladu sa članom 53 Uredbe (EZ) br. 1107/2009, za svaku grupu iz Tabele 2 sa odgovarajućim ponderom opasnosti navedenim u redu (vi), objedinjavanjem rezultata ovih proračuna.

Tabela 2: Kategorizacija aktivnih supstanci i ponderi opasnosti u svrhu izračunavanja Harmonizovanog indikatora rizika br. 2

Red	GRUPE						
	1	2		3	4		
(i)	Aktivne supstance niskog rizika odobrene ili se smatraju odobrenim u skladu sa članom 22 Uredbe (EZ) br. 1107/2009 i koje su navedene u dijelu D Priloga Implementacione Uredbe (EU) br. 540/2011	Aktivne supstance odobrene ili se smatraju odobrenim u skladu sa Uredbom (EZ) br. 1107/2009, a ne spadaju u druge kategorije, a navedene su u djelovima A i B Priloga Implementacione Uredbe (EU) br. 540/2011		Aktivne supstance odobrene ili se smatraju odobrenim u skladu sa članom 24 Uredbe (EZ) br. 1107/2009, koje su kandidati za zamjenu i navedene su u Dijelu E Priloga Implementacione Uredbe (EU) br. 540/2011	Aktivne supstance koje nijesu odobrene u skladu sa Uredbom (EZ) br. 1107/2009, pa nijesu navedene u Prilogu Implementacione uredbe (EU) br. 540/2011		
(ii)	Kategorije						
(iii)	A	B	C	D	E	F	G
(iv)	Mikroorganizmi	Hemijske aktivne supstance	Mikroorganizmi	Hemijski aktivne	koje nijesu klasifikovane	koje su klasifikovane	

¹⁰ Commission Implementing Regulation (EU) No 540/2011 of 25 May 2011 implementing Regulation (EC) No 1107/2009 of the European Parliament and of the Council as regards the list of approved active substances.

				supstance	kao: Kancerogena kategorija 1A ili 1B i / ili Otrovno za reprodukciju kategoriju 1A ili 1B i / ili Endokrini poremećaji (<i>Endocrine disruptors</i>)	kao: Kancerogena kategorija 1A ili 1B i / ili Otrovno za reprodukciju kategoriju 1A ili 1B i / ili Endokrini poremećaji (<i>Endocrine disruptors</i>) gdje je izloženost ljudi zanemarljiva	
(v)	Ponderi opasnosti koji se primenjuju na broju izdatih vanrednih dozvola za sredstva za zaštitu bilja u skladu sa članom 53 Uredbe (EZ) br. 1107/2009.						
(vi)	1		8		16		64

4. Osnovna vrijednost za Harmonizovani indikator rizika br. 2 utvrđuje se na 100 i jednaka je prosječnom rezultatu prethodno navedenog proračuna za period 2011-2013.

5. Rezultat Harmoniziranog indikatora rizika br. 2 izražava se pozivanjem na osnovnu vrijednost.

6. Države članice i Komisija izračunavaju i objavljuju Harmonizovani pokazatelj rizika br. 2 u skladu sa članom 15 (2) i 15 (4) Direktive 2009/128/EC za svaku kalendarsku godinu, a najkasnije 20 mjeseci nakon završetka godine za koju se izračunava Harmonizovani indikator rizika br. 2.

4. STATISTIČKI PODACI

4.1. OPŠTI STATISTIČKI PODACI ZA CRNU GORU

Površina	13 888 km ²
Ukupan broj stanovnika	620 029
Gustina naseljenosti	45 stan./km ²
Glavni grad	Podgorica

Izvor: Uprava za statistiku (<http://monstat.org/cg/novosti.php?id=3454>)

4.2. PODACI O POLJOPRIVREDNOM ZEMLJIŠTU

Učešće livada i pašnjaka u ukupno korišćenom poljoprivrednom zemljištu u 2019. godini iznosi 94,3%, dok sve ostale kategorije iznose skupa 5,7%.

Tabela 4.2.1 Poljoprivredno zemljište po kategorijama korišćenja (ha)

	Ukupno poljoprivredno korišćeno zemljište	Korišćene okućnice i/ili bašte	Korišćene oranice	Vinogradi	Voćnjaci ¹ - plantažni	Voćnjaci ¹ - ekstenzivni	Rasadnici	Višegodišnje livade i pašnjaci
2012	222 890,6	2 028,8	5 716,1	2 697,0	999,6	966,2	32,1	210 450,8
2013	223 131,0	1 992,1	5 812,1	2 701,8	1 004,2	970,7	32,1	210 618,0
2014	230 321,2	1 832,4	6 898,4	2 703,3	1 099,6	1 156,8	47,3	216 583,4
2015	231 405,4	1,861,1	6 853,3	2 708,0	1 144,8	1 147,2	57,9	217 633,1

2016	255 845,8	1 922,4	7 103,9	2 860,4	1 333,8	1 217,6	74,5	241 333,2
2017	256 361,2	2 003,8	7 162,6	2 850,0	1 333,8	1 214,4	72,3	241 724,4
2018	256 807,7	2 014,3	7 199,6	2 837,9	1 356,0	1 214,6	72,4	242 112,9
2019	257 469,6	2 009,8	7 204,6	2 880,0	1 373,3	1 214,6	69,8	242 717,5

Izvor: Uprava za statistiku ¹Uključeni maslinjaci

4.3. PODACI O UPOTREBI PESTICIDA

U saradnji sa Zavodom za statistiku u periodu septembar/oktobar 2020. godine sprovedeno je pilot istraživanje o upotrebi pesticida na poljoprivrednim gazdinstvima u 2020. godini na teritoriji tri opštine: Podgorica, Danilovgrad i Tuzi, a očekuje se da će se podaci koristiti tokom 2021. godine.

Istraživanje se sprovodi na osnovu Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike ("Sl. list Crne Gore", br. 018/12 od 30.03.2012, 047/19 od 12.08.2019), a u skladu sa Godišnjim planom statističkih istraživanja za 2020. godinu ("Sl. list Crne Gore", br. 75/19 od 30.12.2019. godine). Prilikom izrade Instrumenata za sprovođenje Istraživanja o upotrebi sredstava za zaštitu bilja na gazdinstvu u 2019. godini korišćena je EU Regulatoriva 1185/2009 Evropskog parlamenta i Savjeta koji se odnosi na statistiku pesticida. Istraživanje se sprovodi kroz IPA 2017 višekorisnički projekat.

Cilj istraživanja je ocjena instrumenata koji će se koristiti u glavnom istraživanju, kao i da se prikupe podaci o površinama poljoprivrednog zemljišta tretiranim sa sredstvima za zaštitu bilja i o količini upotrijebljenih sredstava za zaštitu bilja.

Prikupljanje podataka vrši se anketom. Anketiranje poljoprivrednih gazdinstava izvršili su ovlašćeni anketari na osnovu dodijeljenog spiska izabranih poljoprivrednih gazdinstava kombinovanom metodom, metodom intervjua i telefonskim putem. Popunjene anketne obrasce anketari su dostavili Upravi za statistiku.

Referentni period je 2020. godina za podatke o zasijanim i požnjevenim površinama. U zasijane površine su uključene one površine koje su zasijane u 2019, a požnjevene su u 2020. godini. Površine koje su zasijane u 2020. godini, a biće požnjevene u 2021. su isključene.

Istraživanjem su obuhvaćena porodična poljoprivredna gazdinstva koja se bave biljnom proizvodnjom i koja su koristila pesticide. Istraživanje će se sprovesti na oko 500 porodičnih poljoprivrednih gazdinstava sa spiska izabranih gazdinstava. Okvir za izbor uzorka su gazdinstava koja se bave biljnom proizvodnjom iz Statističkog registra poljoprivrednih gazdinstava.

Spisak izabranih gazdinstava sadrži sljedeće podatke: šifru opštine, šifru popisnog kruga, redni broj gazdinstva, ime i prezime nosioca gazdinstva, adresu i telefonski broj (ne svi). Gazdinstva sa spiska koja imaju telefonske brojeve biće anketirana od strane anketara direktnim pozivanjem putem telefona (402 gazdinstva) dok za gazdinstva sa spiska koja nemaju kontakt telefon anketari su dužni da ih pronađu na osnovu adresnih podataka i obave intervjua direktno na gazdinstvu. U oba slučaja podaci se unose na papirnom obrascu (PAPI metoda).

Izvod podataka na osnovu popisa poljoprivrede 2010. godine Zavoda za statistiku:

Od ukupnog broja poljoprivrednih gazdinstava u Crnoj Gori, najveći broj njih upotrebljava insekticide kao sredstvo za zaštitu bilja, dok najmanje njih upotrebljava biopesticide.

Tabela 4.3.1: Poljoprivredna gazdinstva prema upotrebi sredstava za zaštitu bilja

	Upotreba herbicida	Upotreba fungicida	Upotreba insekticida	Upotreba ostalih sredstava za zaštitu bilja	Upotreba biopesticida

	broj gazd.	pov. u ha	broj gazd.	pov. u ha	broj gazd.	pov. u ha	broj gazd.	pov. u ha	broj gazd.	pov. u ha
Ukupno	2 101	2 856,7	3 646	3 242,3	9 934	4 468,7	615	2 410,0	292	106,3
Porodična poljoprivredna gazdinstva	2 088	459,7	3 632	845,8	9 919	2 097,5	612	157,9	287	52,7
Poslovni subjekti	13	2 397,0	14	2 396,5	15	2 371,2	3	2 252,1	5	53,6

Izvor: Popis poljoprivrede 2010 Zavod za statistiku

Ukupno 2101 poljoprivredno gazdinstvo koristilo je herbicide u referentnom periodu na površini od 2 856,7 ha. Na površini od 3 242,3 ha ukupno 3 646 gazdinstava koristilo je fungicide za zaštitu bilja, dok se površina od 4 468,7 ha pod biljem štitila sa insekticidima.

Tabela 4.3.2: Porodična poljoprivredna gazdinstva prema upotrebi sredstava za zaštitu bilja po opštinama

	Upotreba herbicida		Upotreba fungicida		Upotreba insekticida		Upotreba ostalih sredstava za zaštitu bilja		Upotreba biopesticida	
	broj gazdinstva	površina u ha	broj gazdinstva	površina u ha	broj gazdinstva	površina u ha	broj gazdinstva	površina u ha	broj gazdinstva	površina u ha
Andrijevića	143	8,6	22	1,2	355	18,1	/	/	/	/
Bar	143	18,5	250	36,1	336	64,23	35	5,1	29	8,8
Berane	58	14,9	66	11,6	873	105,5	25	1,3	11	1,3
Bijelo Polje	62	24,5	112	24,9	743	112,0	72	54,2	44	12
Budva	7	1,8	7	0,9	17	16,2	1	0,4	/	/
Danilovgrad	79	10,3	504	50,3	509	71	90	8,6	21	1,9
Žabljak	1	0,1	/	/	/	/	/	/	1	0
Kolašin	46	32,9	58	37	585	104,8	8	1	/	/
Kotor	4	2	7	2,7	20	3,5	4	0,9	/	/
Mojkovac	6	1,4	7	0,8	1,62	19,2	1	0	4	0,4
Nikšić	37	4,8	154	14,4	1 627	256,2	81	31,3	41	4,8
Plav	437	18,1	6	1,5	391	34,3	1	0,5	/	/
Plužine	/	/	1	1	6	1,6	/	/	/	/
Pljevlja	38	10,6	49	19,3	804	150,5	3	1	13	1,7
Podgorica	931	275,4	1 990	538,3	2 299	608,6	198	36,7	106	15,3
Rožaje	1	0,3	6	0,4	42	4,3	/	/	/	/
Tivat	1	0,1	8	0,8	4	0,6	1	0	1	0,1
Ulcinj	52	30,7	172	67,5	890	472,9	10	6	6	1,6
Herceg Novi	13	0,6	36	7,6	80	32,8	22	1,1	8	4,4
Cetinje	26	3,6	173	28,5	150	18,3	60	9,9	2	0,4
Šavnik	3	0,5	4	1	26	2,4	/	/	/	/

Izvor: Popis poljoprivrede 2010 Zavod za statistiku

4.4. PODACI O UVOZU PESTICIDA

Uvoz pesticida u Crnu Goru mogu da vrše samo privredna društva, druga pravna lica ili preduzetnici upisani u Registar uvoznika.

Uvezena sredstva za zaštitu bilja u skladu sa zakonom koji uređuje sredstva za zaštitu bilja mogu se samo isporučivati licima upisanim u Registar za promet sredstava za zaštitu bilja na veliko i/ili na malo, ako:

- imaju zaposleno lice odgovorno za nabavku, promet, smještaj, čuvanje i izdavanje sredstava za zaštitu bilja sa završenim specijalističkim studijama, odnosno poljoprivrednim fakultetom (zaštita bilja, biljna proizvodnja);
- raspolažu odgovarajućom opremom i prostorom za skladištenje, odnosno prodaju sredstava za zaštitu bilja.

Uvoz pesticida u 2015. godini iznosio je blizu 3,5 miliona eura i veći je za 14,5% (ili za 442 hiljade eura) u odnosu na isti period prošle godine, a posmatrano u količini, uvoz pesticida u 2015. godini iznosio je blizu 722 t i manji je za 1,75% (ili za 13 t) u odnosu na isti period prošle godine.

Tabela 1.

Godina	kg	€
2010	624 405	2 984 949
2011	613 418	3 255 383
2012	655 190	3 252 724
2013	664 727	2 889 489
2014	734 814	3 045 678
2015	721 927	3 487 514

Izvor: Zavod za statistiku

U 2015. godini najveća vrijednost uvoza pesticida odnosila se na uvoz fungicida, koji su činili 48,6% ukupnog uvoza pesticida u Crnu Goru.

Tabela 2.

Januar - Decembar	Uvoz (u kg)				Uvoz (u €)			
	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
Naimenovanje								
380850 Roba koja sadrži jednu ili više supstanci nabrojanih u Napomeni 1 Gl. 38	5 099	6 508	413	10 405	33 103	40 192	2 318	24 262
380891 Insekticidi	135 909	138 633	103 676	132 301	1 153 781	835 784	818 277	953 895
380892 Fungicidi	91 202	114 399	142 285	168 645	1 118 312	1 241 269	1 220 825	1 694 390
380893 Herbicidi	31 127	30 211	46 866	35 443	144 208	122 079	287 838	137 029
380894 Dezinficijensi	369 908	346 461	401 765	348 943	725 810	574 998	589 690	580 071
380899 Ostalo	21 945	28 515	39 810	26 190	77 510	75 166	126 730	97 867
UKUPNO	655 190	664 727	734 814	721 927	3 252 724	2 889 489	3 045 678	3 487 514

Izvor: Zavod za statistiku

Prvi Nacionalni plan za održivu upotrebu pesticida definisao je i aktivnosti o prikupljanju statističkih podataka o uvozu pesticida, odnosno njegovim usvajanjem postepeno je implementiran sistem administrativnog izvora podataka uzimajući u obzir činjenicu da Crna Gora nema proizvodnju pesticida te da su podaci o uvozu relevantni podaci i za uvoz i za upotrebu pesticida. U saradnji sa Upravom za statistiku i Upravom carine utvrđena je potreba razdvajanja biocida i drugih dezinficijensa preko tarifnih brojeva jer nijesu sredstva za zaštitu bilja. U cilju rješavanja ovog problema preduzeto je niz aktivnosti:

- 2015. realizovan je pilot projekat za uspostavljanje načina proračuna na nivou aktivne materije, načina prikupljanja i dostavljanja “sirovih” podataka i njihove obrade od strane Uprave za statistiku;
- 2016. godine potpisan je memorandum o saradnji sa Upravom za statistiku i dogovoren evropski način izvještavanja u skladu sa statističkom regulativom, a Uprava postaje administrativni izvor podataka koji podatke dobija od registrovanih uvoznika sredstava za zaštitu bilja;
- 2017. godine objavljene su Smjernice za razlikovanje sredstava za zaštitu bilja od biocidnih proizvoda;
- kontinuirani rad sa Upravom carina u cilju unaprijeđenja TARIC sistem uvođenjem mogućnosti evedentiranja i razlikovanja sredstava za zaštitu bilja od biocida.

Sve navedene aktivnosti rezultirale su uspostavljanjem sistema sa preciznijim podacima koji se odnose samo na sredstva za zaštitu bilja i mogućnosti da i Crna Gora redovno dostavlja izvještaj Eurostatu o upotrebi pesticida od 2017. godine. Shodno zakonskoj obavezi registrovani uvoznici i distributeri na veliko Upravi dostavljaju podatke iz evidencije o prometu sredstava za zaštitu bilja. Sumirane podatke Uprava dostavlja Zavodu za statistiku. Nakon obrade podataka i proračuna na nivou aktivne supstance Uprava za statistiku podatke vraća Upravi i šalje Eurostatu.

Tabela 3. Podaci za pet godina o prometu i upotrebi pesticida

	Količina preparata, kg					
	2014*	2015	2016	2017	2018	2019
Ukupno	174441.8	217536.4	226858.1	219746.5	205498.6	224624.0

*pilot projekat: uzorak

Tabela 4. Podaci za pet godina o prometu i upotrebi pesticida na nivou aktivne supstance

	Aktivna supstanca, kg				
	2015	2016	2017	2018	2019
Ukupno	90043.6	96637.0	100981.2	93409.2	102273.5

Tabela 5. Podaci za pet godina o prometu i upotrebi pesticida na nivou grupa aktivnih supstanci

Glavna grupa	Aktivna supstanca u kg na nivou glavnih grupa				
	2015	2016	2017	2018	2019
Fungicidi	56900.2	56826.9	66905.2	61340.8	64342.1
Herbicidi	16471.8	17211.9	20896.6	18921.3	19143.8
Insekticidi	16623.1	17764.1	10821.2	11985.6	18502.4
Moluscidi	32.7	36.7	46.5	41.7	53.6
Regulatori rasta bilja	3.5	6.0	0.2	-	-
Ostala sredstva za zaštitu bilja	12.2	2791.1	2311.6	1119.9	231.6

5. AKCIONI PLAN ZA POSTIZANJE CILJEVA NACIONALNOG PLANA

CILJ 5.1				
U PROMETU I UPOTREBI U CRNOJ GORI SAMO REGISTROVANI PESTICIDI				
AKTIVNOSTI				
Br.	Opis aktivnosti	Indikatori aktivnosti	Rok	Nosioci aktivnosti
5.1.1	inteziviranje sprovođenja postupka registracije ili priznavanja registracije pesticida;	-broj izdatih rješenja o registraciji;	IV 2021 IV 2022 IV 2023 IV 2024 IV 2025	UBHVFP Komisija za pesticide Proizvođači pesticida i/ili ovlašćeni zastupnici
5.1.2	redovno ažuriranje Registra sredstava za zaštitu bilja u prometu na teritoriji Crne Gore;	-broj ažuriranja registra;	IV 2021 IV 2022 IV 2023 IV 2024 IV 2025	UBHVFP
5.1.3	redovno ažuriranje i objava Liste registrovanih sredstava za zaštitu bilja;	-objavljena lista registrovanih pesticida;	IV 2021 IV 2022 IV 2023 IV 2024 IV 2025	UBHVFP
5.1.4	redovno ažuriranje Registra i Liste registrovanih sredstava za zaštitu bilja u fitosanitarnom informacionom sistemu (FIS);	-broj ažuriranja;	IV 2021 IV 2022 IV 2023 IV 2024 IV 2025	UBHVFP
5.1.5	redovno ažuriranje liste pesticida za neprofesionalne korisnike;	-broj ažuriranja;	IV 2021 IV 2022	UBHVFP

			IV 2023 IV 2024 IV 2025	
5.1.6	ukidanje dozvole za uvoz pesticida;	-broj izdatih rješenja o registraciji; -broj izdatih vanrednih dozvola;	IV 2021 IV 2022 IV 2023 IV 2024 IV 2025 ukidanje najkasnije šest mjeseci prije pristupanja EU	UBHVFP
5.1.7	službene kontrole uvoza pesticida;	-broj izvršenih kontrola;	IV 2021 IV 2022 IV 2023 IV 2024 IV 2025	UBHVFP
5.1.8	kontrole putničkih automobila u prekograničnom prometu u cilju otkrivanja prometa nelegalnih pesticida;	-broj izvršenih kontrola;	IV 2021 IV 2022 IV 2023 IV 2024 IV 2025	UBHVFP UPC
5.1.9	organizovanje obuka za ocjenjivače za postupak ocjene aktivnih supstanci i sredstva za zaštitu bilja;	-broj izvršenih obuka;	IV 2023 IV 2024 IV 2025	UBHVFP

CILJ 5.2

UNAPRIJEĐENI USLOVI ZA PROMET PESTICIDA

AKTIVNOSTI

Br.	Opis aktivnosti	Indikatori aktivnosti	Rok	Nosioci aktivnosti
5.2.1	revizija/provjera ispunjenosti uslova u objektima registrovanim za promet pesticida – uvoz;	-broj izvršenih kontrola;	IV 2021 IV 2022 IV 2023 IV 2024 IV 2025	UBHVFP
5.2.2	revizija/provjera ispunjenosti uslova u objektima registrovanim za promet pesticida na veliko;	-broj izvršenih kontrola;	IV 2021 IV 2022 IV 2023 IV 2024 IV 2025	UBHVFP
5.2.3	redovne provjere ispunjenosti uslova u objektima registrovanim za promet pesticida na malo;	-broj izvršenih kontrola;	IV 2021 IV 2022 IV 2023 IV 2024 IV 2025	UBHVFP
5.2.4	revizija/provjera ispunjenosti uslova u carniskim skladištima;	-broj izvršenih kontrola;	IV 2021 IV 2022 IV 2023 IV 2024 IV 2025	UBHVFP UPC
5.2.5	službene kontrole kvaliteta savjeta i informacija o sigurnoj upotrebi, ograničenjima upotrebe i rizicima za zdravlje ljudi, životinja i drugih organizama i ekološkim rizicima u	-broj izvršenih kontrola;	IV 2021 IV 2022 IV 2023 IV 2024 IV 2025	UBHVFP

	objektima za promet pesticida na malo;			
5.2.6	izrada preporuke za subjekte koji se bave prometom pesticida na malo u dijelu davanja informacija korisnicima pesticida o izboru pesticida, skladištenju, pripremi, upotrebi, ličnoj zaštitnoj opremi i upravljanju otpadom;	-objavljena preporuka;	IV 2021	MPŠV UBHVFP
5.2.7	ažuriranje registara za promet pesticida;	-broj izvršenih ažuriranja;	IV 2021 IV 2022 IV 2023 IV 2024 IV 2025	UBHVFP
5.2.8	program monitoringa prometa sredstava za zaštitu bilja;	-broj izvršenih kontrola;	IV 2021 IV 2022 IV 2023 IV 2024 IV 2025	UBHVFP
5.2.9	ažuriranje liste odgovornih lica u registru za promet pesticida na malo i veliko;	-broj ažuriranja;	IV 2021 IV 2022 IV 2023 IV 2024 IV 2025	UBHVFP
5.2.10	službene kontrole prometa pesticida;	-objavljen godišnji plan službenih kontrola;	II 2021 II 2022 II 2023 II 2024 II 2025	UBHVFP
CILJ 5.3				
EDUKOVANA ADMINISTRACIJA, INSPEKTORI, DISTRIBUTERI, SAVJETODAVACI I LICA KOJA KORISTE PESTICIDE				
AKTIVNOSTI				
5.3.1	obuke administracije i inspektora za službene kontrole pesticida;	-broj obuka;	IV 2021 IV 2022 IV 2023 IV 2024 IV 2025	UBHVFP BTSF TAIEX
5.3.2	nastavak edukacije odgovornih lica koja se bave prometom pesticida na malo i veliko;	-broj izvršenih edukacija;	IV 2021 IV 2022 IV 2023 IV 2024 IV 2025	BF
5.3.3	nastavak edukacije lica koja koriste pesticide;	-broj izvršenih edukacija;	IV 2021 IV 2022 IV 2023 IV 2024 IV 2025	UBHVFP MZ IJZ MPŠV MEPPU
5.3.4	objedinjavanje postojećih materijala za obuku u jedinstveni materijal za edukaciju (Priručnik) i njegovo štampanje po projektovanom broju lica za edukaciju;	-štampanje priručnika;	IV 2024	UBHVFP MZ IJZ MPŠV MEPPU
5.3.5	zajednički rad administracije i	-broj izvršenih posjeta;	IV 2021	MPŠV

	savjetodavnih službi kod lica koja koriste pesticide u cilju edukacije;		IV 2022 IV 2023 IV 2024 IV 2025	Direkcija za savjetodavne poslove u oblasti biljne proizvodnje UBHVFP
5.3.6	službene kontrole ovlaštenih lica za sprovođenje specijalističkog kursa;	-broj službenih kontrola;	IV 2021 IV 2022 IV 2023 IV 2024 IV 2025	UBHVFP
5.3.7	redovno ažuriranje baze podataka i objava na internet stranici Uprave o korisnicima pesticida sa završenim specijalističkim kursom;	-broj ažuriranja;	IV 2021 IV 2022 IV 2023 IV 2024 IV 2025	UBHVFP
CILJ 5.4				
USPOSTAVLJENI I UNAPRJEĐEN SISTEM ZA UREĐAJE ZA PRIMJENU PESTICIDA				
AKTIVNOSTI				
5.4.1	edukacije lica koja se bave prometom uređaja za upotrebu pesticida na malo kako bi krajnji korisnik dobio profesionalni savjet o upotrebi i održavanju uređaja;	-broj izvršenih edukacija;	IV 2021 IV 2022 IV 2023 IV 2024 IV 2025	BF
5.4.2	izrada preporuke za subjekte koji se bave prometom uređaja za upotrebu pesticida na malo u dijelu davanja informacija o izboru uređaja, skladištenju, pripremi za rad, upotrebi, ličnoj zaštitnoj opremi i upravljanju otpadom, kao i o obaveznoj dinamici pregleda i sertifikacije uređaja;	-objavljena preporuka;	IV 2022	MPŠV UBHVFP BF
5.4.3	javni poziv za dobijanje ovlaštenja za pregled uređaja za primjenu pesticida	-broj objavljenih poziva; -broj izdatih ovlaštenja;	IV 2021 IV 2022 IV 2023 IV 2024 IV 2025	UBHVFP
5.4.4	uspostavljanje sistema redovnih pregleda uređaja za primjenu pesticida koji su u upotrebi, u ovlaštenim ispitnim stanicama, kao i redovnu kalibraciju i tehničke kontrole ispravnosti uređaja za primjenu pesticida prije primjene pesticida od strane profesionalnih korisnika;	-broj izvršenih pregleda;	IV 2023 IV 2024 IV 2025	UBHVFP BF Ovlašćene institucije
5.4.5	službene kontrole kvaliteta savjeta i informacija o upotrebi uređaja za primjenu pesticida;	-broj izvršenih kontrola;	IV 2021 IV 2022 IV 2023 IV 2024 IV 2025	UBHVFP
5.4.6	nastavak edukacije lica koja koriste uređaje za primjenu pesticida;	-broj izvršenih edukacija;	IV 2021 IV 2022 IV 2023 IV 2024	UBHVFP MZ IJZ MPŠV

			IV 2025	MEPPU
5.4.7	zajednički rad administracije i savjetodavnih službi kod lica koja koriste uređaje za primjenu pesticida u cilju edukacije;	-broj izvršenih posjeta;	IV 2021 IV 2022 IV 2023 IV 2024 IV 2025	MPŠV Direkcija za savjetodavne poslove u oblasti biljne proizvodnje UBHVFP
5.4.8	uspostavljanje službenih kontrola uređaja za primjenu pesticida	-broj izvršenih kontrola;	IV 2023 IV 2024 IV 2025	UBHVFP

CILJ 5.5

PROMOVISANJE I PRIMJENA NAČELA INTEGRALNE ZAŠTITE BILJA I NAČELA DOBRE POLJOPRIVREDNE PRAKSE

AKTIVNOSTI

5.5.1	izrada pravila za integralnu zaštitu bilja po biljnim vrstama;	-broj objavljenih pravila;	IV 2021 IV 2022 IV 2023 IV 2024 IV 2025	MPŠV BF UBHVFP
5.5.2	izrada pravila za dobru poljoprivrednu praksu za upotrebu pesticida;	-objavljeno pravilo;	IV 2022	MPŠV BF UBHVFP
5.5.3	izrada pravila za dobru praksu za upotrebu pesticida na javnim površinama;	-objavljeno pravilo;	IV 2023	MPŠV BF UBHVFP
5.5.4	izrada pravila za dobru poljoprivrednu praksu za upotrebu pesticida;	-objavljeno pravilo;	IV 2022	MPŠV BF UBHVFP
5.5.5	zajednički rad administracije i savjetodavnih službi za promovisanje integralne zaštite bilja;	-broj izvršenih posjeta;	IV 2021 IV 2022 IV 2023 IV 2024 IV 2025	MPŠV Direkcija za savjetodavne poslove u oblasti biljne proizvodnje UBHVFP
5.5.6	uspostavljanje službenih kontrola za integralnu zaštitu bilja;	-broj izvršenih kontrola;	IV 2023 IV 2024 IV 2025	UBHVFP

CILJ 5.6

USPOSTAVLJENI USLOVI ZA PRIMJENU PESTICIDA NA OSNOVU PROGNOZE POJAVE ŠTETNIH ORGANIZAMA

AKTIVNOSTI

5.6.1	formiranje izvještajno-prognozne službe radi blagovremenog upozoravanja držaoca bilja o pojavi štetnih organizama i davanja preporuka za njihovo suzbijanje;	-formirana služba;	I 2025 (najkasnije)	MPŠV Direkcija za savjetodavne poslove u oblasti biljne proizvodnje UBHVFP
5.6.2	promovisanje izvještajno-prognoznih poslova;	-najmanje četiri javne promocije;	I 2025 II 2025 III 2025 IV 2025 (najkasnije)	MPŠV Direkcija za savjetodavne poslove u oblasti biljne proizvodnje

				UBHVFP
5.6.3	zajednički rad administracije i savjetodavnih službi za promovisanje izvještajno-prognoznih poslova;	-broj izvršenih posjeta;	IV 2021 IV 2022 IV 2023 IV 2024 IV 2025	MPŠV Direkcija za savjetodavne poslove u oblasti biljne proizvodnje UBHVFP
CILJ 5.7				
SMANJENJE NEGATIVNOG UTICAJA PESTICIDA ODNOSNO SMANJENJE RIZIKA PO ZDRAVLJE LJUDI				
AKTIVNOSTI				
5.7.1	nastavak edukacije lica koja koriste pesticide;	-broj izvršenih edukacija;	IV 2021 IV 2022 IV 2023 IV 2024 IV 2025	UBHVFP MZ IJZ
5.7.2	promovisanje upotrebe lične zaštitne opreme za lica koja koriste pesticide;	-najmanje četiri javne promocije;	I 2025 II 2025 III 2025 IV 2025	MPŠV Direkcija za savjetodavne poslove u oblasti biljne proizvodnje UBHVFP
5.7.3	usvajanje i sprovođenje monitoringa rezidua pesticida u hrani;	-broj objavljenih monitoringa; -broj uzetih uzoraka; -broj pozitivnih uzoraka;	IV 2021 IV 2022 IV 2023 IV 2024 IV 2025	UBHVFP
5.7.4	izvještavanje o sprovođenju monitoringa rezidua pesticida u hrani;	-broj objavljenih izvještaja;	IV 2021 IV 2022 IV 2023 IV 2024 IV 2025	UBHVFP
5.7.5	sprovođenje i izvještavanje o monitoringu trovanja izazvanih upotrebom pesticida;	-broj trovanja;	IV 2021 IV 2022 IV 2023 IV 2024 IV 2025	UBHVFP MZ IJZ
CILJ 5.8				
SMANJENJE PRISUSTVA I NIVOVA PESTICIDA ODNOSNO SMANJENJE RIZIKA PO ŽIVOTNU SREDINU				
AKTIVNOSTI				
5.8.1	nastavak edukacije lica koja koriste pesticida;	-broj izvršenih edukacija;	IV 2021 IV 2022 IV 2023 IV 2024 IV 2025	UBHVFP MEPPU
5.8.2	izrada i objavljivanje pravila za unaprjeđenje zaštite životne sredine kroz smanjenje negativnih uticaja pesticida na određene neciljane organizme: pčele;	-objavljeno pravilo;	I 2023	MPŠV UBHVFP BF Fakultet za biologiju

				CETI NVO
5.8.3	izrada i objavljivanje pravila za unaprjeđenje zaštite životne sredine kroz smanjenje negativnih uticaja pesticida na određene neciljane organizme: ptice;	-objavljeno pravilo;	IV 2023	MPŠV UBHVFP Fakultet za biologiju CETI NVO
5.8.4	izrada i objavljivanje pravila za unaprjeđenje zaštite životne sredine kroz smanjenje negativnih uticaja pesticida na određene neciljane organizme: ribe;	-objavljeno pravilo;	I 2024	MPŠV UBHVFP Fakultet za biologiju CETI NVO
5.8.5	izrada i objavljivanje pravila za unaprjeđenje zaštite životne sredine kroz smanjenje negativnih uticaja pesticida: vode;	-objavljeno pravilo;	IV 2024	MPŠV UBHVFP Fakultet za biologiju CETI NVO
5.8.6	izrada i objavljivanje pravila za unaprjeđenje zaštite životne sredine kroz smanjenje negativnih uticaja pesticida: zemljište;	-objavljeno pravilo;	I 2025	MPŠV UBHVFP BF Fakultet za biologiju CETI NVO
5.8.7	izrada i objavljivanje pravila za unaprjeđenje zaštite životne sredine kroz smanjenje negativnih uticaja pesticida na određene neciljane organizme: drugi neciljani organizmi;	-objavljeno pravilo;	IV 2025	MPŠV UBHVFP BF Fakultet za biologiju CETI NVO
5.8.8	izrada i objavljivanje monitoringa rezidua pesticida u životnoj sredini;	-objavljen monitoring;	II 2021 I 2022 I 2023 I 2024 I 2025	UBHVFP MEPPU
CILJ 5.9				
SMANJENJE NEGATIVNOG UTICAJA OPASNOG OTPADA KOJI NASTAJE UPOTREBOM PESTICIDA NA ŽIVOTNU SREDINU				
AKTIVNOSTI				
5.9.1	nastavak edukacije lica koja koriste pesticide o negativnom uticaju opasnog otpada koji nastaje upotrebom pesticida na životnu sredinu;	-broj izvršenih edukacija;	IV 2021 IV 2022 IV 2023 IV 2024 IV 2025	UBHVFP MEPPU
5.9.2	izrada pravila za dobru praksu za postupanja sa opasnim otpadom koji nastaje upotrebom pesticida radi zaštite životne sredine;	-objavljeno pravilo;	IV 2023	MPŠV MEPPU UBHVFP

5.9.3	uspostavljanje službenih kontrola objekata za promet pesticida radi pravilnog postupanja sa pesticidima isteklog roka i slično;	-broj izvršenih kontrola;	IV 2021 IV 2022 IV 2023 IV 2024 IV 2025	UBHVFP
5.9.4	uspostavljanje službenih kontrola lica koja koriste pesticide u smislu kontrole postupanja sa otpadom koji nastaje upotrebom sredstava za zaštitu bilja;	-broj izvršenih kontrola;	IV 2021 IV 2022 IV 2023 IV 2024 IV 2025	UBHVFP
CILJ 5.10				
UNAPRJEĐENJE KVALITETA POSTUPKA PRIKUPLJANJA I OBRADJE PODATAKA O PESTICIDIMA				
AKTIVNOSTI				
5.10.1	edukacije lica koja se bave prometom pesticida o vođenju propisanih evidencija i dostavljanju propisanih podataka;	-broj izvršenih edukacija;	IV 2021 IV 2022 IV 2023 IV 2024 IV 2025	BF
5.10.2	izrada vodiča za subjekte koji se bave prometom pesticida o vođenju propisanih evidencija i dostavljanju propisanih podataka o pesticidima;	-objavljen vodič;	IV 2022	UBHVFP
5.10.3	službene kontrole o vođenju propisanih evidencija i dostavljanju propisanih podataka o pesticidima;	-broj izvršenih kontrola;	IV 2021 IV 2022 IV 2023 IV 2024 IV 2025	UBHVFP
5.10.4	unaprjeđenje sistema dostavljanja podataka od strane lica zaduženih za dostavljanje podataka Upravi i povezivanje sa izvještavanjem Uprave za statistiku;	-razvijeno softersko rješenje;	IV 2022	UBHVFP
5.10.5	pilot projekat za upotrebu bar kodova na legitimacijama korisnika pesticida radi povezivanje prometa (prodaje) sa upotrebom;	-završen pilot projekat;	IV 2022	UBHVFP Lica upisana u Registar za promet na pesticida na malo
CILJ 5.11				
UNAPRJEĐENJE INFORMISANOSTI JAVNOSTI				
AKTIVNOSTI				
5.11.1	objava informacija o pesticidima na internet stranici Uprave i drugim medijima, a naročito o: -godišnjoj količini pesticida stavljenih u promet (nivo aktivne supstance); -broju lica koji se obučavao na specijalističkom kursu; -broju uređaja koji su testirani; -broju distributera koji ispunjavaju uslove za promet pesticida; -broju registrovanih pesticida u skladu	-broj objava;	IV 2021 IV 2022 IV 2023 IV 2024 IV 2025	UBHVFP NVO MEDIJI

	sa zahtjevima; -broju izrađenih pravila integralne zaštite bilja po kulturama; -broju izrađenih uputstava iz oblasti pesticida; -odobrenim tretiranjima iz vazduha; i druge relevantne podatke;			
CILJ 5.12				
JACANJE ADMINISTRATIVNIH, INSPEKCIJSKIH I LABORATORIJSKIH KAPACITETA				
5.12.1	zapošljavanje administracije;	-broj zaposlenih u administraciji;	IV 2021 IV 2022 IV 2023 IV 2024 IV 2025	UBHVFP Ministarstvo finansija i socijalnog staranja
5.12.2	zapošljavanje fitosanitarnih inspektora;	-broj zaposlenih fitosanitarnih inspektora;	IV 2021 IV 2022 IV 2023 IV 2024 IV 2025	UBHVFP Ministarstvo finansija i socijalnog staranja
5.12.3	praćenje postupka akreditacije metoda za gotove formulacije pasticida;	-akreditovane metode;	IV 2024	CETI

7. Ovaj plan objaviće se u "Službenom listu Crne Gore".

*U ovaj Nacionalni plan prenešene su: **Direktiva 2009/128/EZ** Evropskog parlamenta i Savjeta od 21. oktobra 2009. o uspostavljanju okvira Zajednice za dostizane održive upotrebe pesticida član 4, član 8 stva 3 tačka a, član 9 stav 6, član 10, član 15; **Direktiva komisije (EU) 2019/782** od 15. maja 2019. o dopuni Direktive 2009/128/EC Evropskog Parlamenta i Savjeta o uspostavljanju harmonizovanih indikatora rizika; **Uredba (EZ) 1107/2009** Evropskog Parlamenta i Savjeta od 21. septembra 2009. o stavljanju na tržište sredstava za zaštitu bilja i stavljanju van snage Direktive Savjeta 79/117/EEZ i 91/414/EEZ: član 53 o vanrednim dozvolama; **Implementaciona Uredba (EU) br. 540/2011** od 25. maja 2011. o sprovođenju Uredbe (EZ) br. 1107/2009 Evropskog parlamenta i Savjeta u pogledu liste odobrenih aktivnih supstanci: kategorije aktivnih supstanci;

Broj:
Podgorica,

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Zdravko Krivokapić